

dr hab. Mariusz Dański, prof. UTH Rad.

Radom, 05.09.2023 r.

Katedra Mediów Cyfrowych i Struktur Przestrzennych

Wydział Sztuki UTH w Radomiu

ul. Malczewskiego 22

26-600 Radom

**RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ ORAZ DOROBKU ARTYSTYCZNEGO
MGR MARTY FRĄCKOWIAK, SPORZĄDZONA W ZWIĄZKU Z PRZEWODEM
DOKTORSKIM W DZIEDZINIE SZTUKI, W DYSCYPLINIE SZTUKI PLASTYCZNE
I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI WSZCZĘTYM PRZEZ RADĘ NAUKOWĄ
INSTYTUTU SZTUK PLASTYCZNYCH WYDZIAŁU SZTUKI I NAUK O EDUKACJI
UNIwersytetu Śląskiego w Katowicach i TEMATEM PRACY DOKTORSKIEJ:
SOCIAL MEDIA – ŻYCIE W STADZIE
PROMOTOR: DR HAB. KRZYSZTOF MAREK BĄK, PROF. UŚ**

Recenzja opracowana została na podstawie dostarczonej dokumentacji, którą stanowią:

- Licząca 136 strony dysertacja doktorska pt. *SOCIAL MEDIA – ŻYCIE W STADZIE* (wersja polska i angielska)
- *MARTA FRĄCKOWIAK WYKAZ ORAZ DOKUMENTACJA DOROBKU ARTYSTYCZNEGO 2013-2023* (340 stron);
- *MARTA FRĄCKOWIAK WYKAZ ORAZ DOKUMENTACJA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO I DZIAŁALNOŚCI SPOŁECZNEJ* (54 strony);
- *MARTA FRĄCKOWIAK PORTFOLIO 2017-2023* (76 strony).

INFORMACJE OGÓLNE O KANDYDATCE

Marta Frąckowiak urodziła się 20 września 1994 roku w Tychach. Jest czynną zawodowo graficzką, ilustratorką, artystką i nauczycielką. Na co dzień zajmuje się szeroko rozumianą grafiką cyfrową.

W 2017 roku ukończyła studia magisterskie na Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji na kierunku *Grafika*. Ponadto zrealizowała studia licencjackie na kierunku *Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych* (na tej samej Uczelni), a także studia podyplomowe na trzech kierunkach: *Przygotowanie pedagogiczne, Zarządzanie oświatą i Zarządzanie zasobami ludzkimi*.

Z przesłanej dokumentacji wynika, że aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym. Bierze udział w licznych wystawach, a także wydarzeniach artystycznych o zasięgu krajowym i

międzynarodowym. Jest inicjatorką i pomysłodawczynią *Międzynarodowego Triennale Grafiki w Cieszynie* oraz *Międzynarodowego Konkursu na Małą Formę Graficzną – Bajki robotów*. Współorganizowała wydarzenia oraz warsztaty w ramach *Festiwalu Miasta Gliwice – Złota Rybka 2018*. Była członkiem Jury w Konkursie na Małą Formę Graficzną *Portret miasta Katowice* (Cieszyn, 2017).

Zawodowo związana jest z branżą gamedev gdzie jako artystka 2D, zajmuje się ilustracją, projektowaniem postaci, conceptartem i tworzeniem interfejsów gier przy użyciu różnorodnych technik i technologii. Prowadzi zajęcia z przedmiotu *Technologie informacyjne w zakresie sztuk plastycznych* w Instytucie Sztuki Uniwersytetu Śląskiego, Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji w Cieszynie, a także zajęcia i kursy w Akademii Śląskiej w Katowicach. Realizowała liczne warsztaty artystyczne, graficzne i naukowe na rzecz ośrodków edukacyjnych i organizacji społecznych, w tym: Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuki, Szkoły Średniej nr 10 im. św. Marii Magdaleny we Lwowie, Redakcji BB w Bielsku-Białej, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gliwicach, Śląskiej Sieci Metropolitalnej w Gliwicach, Miejskiego Centrum Kultury w Skoczowie, Fundacji Na Zielonym, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mikołowie, Przedszkola Międzynarodowego Stokrotka oraz Ośrodka Promocji Kultury i Sportu w Brennej. Pełniła funkcję Ambasadora Stowarzyszenia Artystycznego Vision Art Media w Nowym Jorku, USA, 2023.

Aktywnie uczestniczy w międzynarodowych projektach, sympozjach i warsztatach, czego przykładem jest jej udział w Międzynarodowym Sympozjum Artystycznym: *Irbid International Art Symposium in Jordan* (Jordania, 2022), Międzynarodowym Sympozjum Artystycznym: *International Symposium and Art Workshop in Kefken* (Turcja, 2022), międzynarodowym projekcie *CIESZYN - LWÓW. GRAFICZNE WOJAŻE – To my!* (Polska, Ukraina, 2018), czy międzynarodowych warsztatach *SMALT – Sztuka Ognia. Projekt czesko-polski realizowany w ramach współpracy Euroregion – Podbeskidzie* (Czechy, 2014).

INFORMACJA O AKTYWNOŚCI ARTYSTYCZNEJ

Marta Frąckowiak od 2013 roku wzięła udział w 110 wystawach zbiorowych (81 międzynarodowych i 29 krajowych) oraz zaprezentowała swoje prace na 7 wystawach indywidualnych, czego dokumentację przedstawiła w starannie opracowanej publikacji. Jej prace prezentowane były m.in. w: Polsce, Czechach, Ukrainie, Węgrzech, Włoszech, Macedonii, Rumunii, Serbii, Egipcie, Meksyku, Holandii, Niemczech, Belgii, Portugalii, Argentynie, Grecji, Turcji, Korei Południowej oraz Stanach Zjednoczonych. Ważniejszymi wystawami zbiorowymi, w których brała udział były:

- 10th International Group Exhibition, *Art Stories From Nature*, Haegumgang Theme Museum (Korea, 2023);
- *RHYTHM*, Bangiya Kala Sampurna (Indie, 2023);
- 8th World Artist Federation Exhibition, *We Are One*, Gyeongsangnam-do Office of Education (Korea, 2023);
- *Istanbul Art Days 2023*, Ümit Zeyni Gezgin Istanbul (Turcja, 2023);
- *Arte Grafica Italiana, Primo Premio Arte Grafica Digitale Italiana* (Włochy, 2022);
- *Rochester Contemporary Art Center - 6x6*; Nowy York (USA, 2022);
- *VI International Aviles Mail Art Exhibition*, Palacio de Valdecarzana (Hiszpania, 2021);

- *I see I see... you can not see / I spy with my little eye*, Salonie Sztuki Daalenbroeck Herkenbosch (Holandia, 2020);
- *Pandemic Transgrafia 2020*; Organizator: International Print Triennial (Kraków, Polska, 2020);
- *8th Miniprint Internacional Rosario 2020*, Universidad Nacional de Rosario UNR (Argentyna, 2020);
- *6th Geoje International Art Festival – Atomic Peace*, Haegeumgang Theme Museum Yukyung Art Museum in Geoje (Korea Południowa, 2020);
- *VIII Międzynarodowa wystawa Umetnost u minijaturi* Majdan Art (Serbia, 2017).

Jest osobą, której zarówno działalność artystyczna, jak i organizatorska były wielokrotnie nagradzane. W trakcie studiów otrzymała m.in. dwukrotnie *Wyróżnienie Rektora Uniwersytetu Śląskiego za działalność artystyczną i kulturalną* oraz dwukrotnie *Nagrodę Burmistrza Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury*. Uhonorowana została także tytułem *Doktoranta Roku Uniwersytetu Śląskiego 2020*. Ponadto otrzymała liczne stypendia dla najlepszego studenta i doktoranta. W roku 2023 otrzymała wyróżnienie w konkursie *International Career Awards 2023* organizowanym przez Fondazione Costanza w Palermo, co niewątpliwie świadczy o pozytywnym odbiorze twórczości artystki nie tylko na terenie Polski, ale również poza jej granicami.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ DYSERTACJI PISEMNEJ I DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO

Rozprawa doktorska mgr Marty Frąckowiak *SOCIAL MEDIA – ŻYCIE W STADZIE* została przygotowana pod kierunkiem dra hab. Krzysztofa Marka Bąka, prof. UŚ i składa się z części teoretycznej oraz dokumentacji cyklu prac graficznych.

Dysertację stanowią cztery rozdziały, w których Autorka przedstawia źródła swoich inspiracji związanych z tytułowymi social mediami, które finalnie zostały zilustrowane w formie pracy artystycznej. Pierwszy rozdział stanowi właściwe wprowadzenie do dalszej części rozprawy. Frąckowiak skupia się w nim na przedstawieniu historii social mediów i przybliżeniu źródeł będących motywacją do stworzenia prac artystycznych. W rozdziale drugim przedstawia autorskie obserwacje i doświadczenia związane z mediami społecznościowymi. Wskazując ich źródła, którymi były liczne aktywności artystyczne, podjęte przez Doktorantkę. Frąckowiak opisuje w nim nie tylko swoje eksperymenty twórcze, ale przede wszystkim przybliża definicje i wyjaśnia pojęcia związane z poruszaną tematyką.

W rozdziale trzecim Autorka koncentruje się na wyjaśnieniu genezy pojęcia „stado”, którego używa w tytule pracy, interpretując je jako alegorię mediów społecznościowych. W rozdziale tym przedstawia źródła stanowiące dla niej zasadnicze inspiracje (przede wszystkim koncentruje się na przybliżeniu koncepcji Iwana Franko dotyczącej pojęcia stada ludzkiego). W ostatnim rozdziale podsumowuje swoje rozważania zestawiając pojęcie social mediów ze sztuką *kampu*.

Praca pisemna jest konsekwentnym opisem problematyki związanej z procesem twórczym Doktorantki, począwszy od inspiracji, poprzez wiedzę teoretyczną, a skończywszy na wykorzystaniu procesu poszukiwania do stworzenia ostatecznego dzieła plastycznego.

Zapoznając się z dysertacją odniosłem wrażenie, że pojawiające się w niej powtórzenia stanowią rodzaj kodu, czy może raczej algorytmu, który na podobieństwo cyfrowej mantry określa to, co

jest ważne dla Doktorantki. Dzięki czemu, prezentowana przez Frąckowiak nieufność w stosunku do social mediów, rekompensowana jest w pewnym stopniu przez zauważalne zafascynowanie ich możliwościami. Wprawdzie wprowadza to pewien szum poznawczy w odbiorze idei, jednakże w moim odczuciu właśnie takie działanie podkreśla istotę opisywanego zjawiska. W samej pracy brakuje mi nieco autorskiego, klarownego wejścia w strukturę ideową opisu obrazowania plastycznego i jego jednoznacznego określenia przez Doktorantkę. Autorka niechętnie dzieli się z czytelnikiem tą wiedzą. Traktując, w moim odczuciu, odbiorcę jak „obiekt”, który poddawany jest procesowi algorytmizowania preferencji twórczych. Nie oznacza to braku takiego opisu. To raczej z mojej strony czysto egoistyczna chęć zapoznania się z jeszcze bardziej pogłębioną analizą jakże intrygującego zagadnienia jakim stało się wykorzystanie social mediów przez tytułowe „stado”. „Stado”, które ewaluuje i zmienia się nieustannie poszukując odpowiedniego miejsca dla swojego cyfrowego bytu.

Doktorantka w swojej pracy zadaje liczne pytania, począwszy od tych bardzo osobistych związanych z odczuciami i wątpliwościami jakie dotyczą istoty social mediów, aż po znaczenie ich wizualnej narracji. Frąckowiak ukazuje świat ułudy, w którym tworzone przez użytkowników wirtualne środowisko stanowi specyficzną iluzję przestrzeni, wszechstronnie wyłamującej się ze spreparowanej cyfrowo rzeczywistości. Przestrzeni oszukującej zarówno użytkowników, jaki i twórców, zacierającej granice pomiędzy tym co jest stworzone, tworzone i zwyczajnie zawłaszczane. W tym świecie wirtualnego szalbierstwa, Autorka stara się odnaleźć swoje miejsce, traktując je jako przestrzeń przede wszystkim kreatywną, ograniczając jej odtwórczą rolę do minimum. Definiując zagrożenia stara się je zilustrować, poprzez formę graficznej metafory. Tworzy w pewnym stopniu podprogowy przekaz z zaproszeniem odbiorcy do świadomego wniknięcia w ten cyfrowy habitat, a jej grafiki stają się z jednej strony kanałem niosącym zakodowane treści, z drugiej łącznikiem pomiędzy tymi światami.

Dla współczesnego twórcy to cyfrowe środowisko stało się istotne nie tylko w sferze prezentacji. Social media są ważnym kanałem niosącym treści istotne zarówno dla twórców, jaki odbiorców sztuki. Pomimo to w tym nieograniczonym wirtualnym świecie, który każdego dnia jest wypełniany przez tysiące terabajtów nowych danych coraz wyraźniej widać brak pewnej formy autonomii przeznaczonej wyłącznie dla świadomego tworzenia sztuki. Przestrzeni, która może stać się antidotum na jej zauważalny brak w przestrzeni publicznej.

Frąckowiak stara się o tym opowiedzieć w swoich grafikach cyfrowych. Dekodując za ich pomocą świat ułudy, w którym zarówno środowisko social mediów, jak i tworzone w nim przez użytkowników utwory plastyczne świadczą o powstaniu nowej intelektualnej iluzji, która wszechstronnie wyłamuje się ze spreparowanej cyfrowo rzeczywistości, anektując ją i wzbudzając mniejsze lub większe kontrowersje. Podobnie jak użytkownicy, my również jako jej odbiorcy, stajemy się elementem układanki, która w praktyce pełni rolę utopijnej wizji mającej zastąpić rzeczywistość.

Analogicznie jest z pracami prezentowanymi w zestawie doktorskim. Cykl grafik *Social media – życie w stadzie* składa się z piętnastu ilustracji wykonanych w technice cyfrowej. Według zapewnień Autorki zarówno forma, jak i sposób prezentacji mają dla pracy szczególne znaczenie. W projekcie to forma graficzna odgrywa pierwszoplanową rolę, choć nie mniej istotna jest również prezentacja poszczególnych prac, bezpośrednio wspierająca interpretację artystyczną. Zestaw przyjął formę cyklu ilustracji umieszczonych w plastikowych atrapach smartfonów osadzonych w passpartout o wymiarach 28x28 cm. Każda z grafik wydaje się odgrywać symboliczną rolę stając się jednocześnie inspiracją i motywem dookreślającym cały projekt.

Smartfon dla Artystki jest symbolem współczesnego świata. Artefaktem, bez którego trudno wyobrazić sobie funkcjonowanie dzisiejszego społeczeństwa, a którego znaczenie postanowiła Autorka niejako podkreślić przez użycie drugiej ramy. Ta klasyczna rama oprawy staje się konwencjonalnie rozumianą formą dookreślenia dzieła plastycznego. Jak pisze w swojej pracy Frąckowiak w założeniu *podkreśla ona wartość danego przedmiotu, w tym wypadku – ironicznie – smartfonu. Ramki pełnią funkcję wykadrowanej rzeczywistości i wymagają od odbiorcy skupienia się jedynie na wydzielonym przez kształt ramy obszarze*¹. Warto podkreślić, że nieprzypadkowy wybór takiej formy prezentacji dzieła doktorskiego związany jest ze specyfiką pewnego zunifikowania prezentacji cyfrowych dostępnych w mediach społecznościowych. Doktorantka bardzo świadomie dokonuje wyboru, który w pełni opisuje poruszaną ideę. Dla Artystki *redukcja rzeczywistości pojawia się w momencie, gdy użytkownik zaczyna przypisywać nadmierną rolę urządzeniu, a media stają się substytutem kontaktu z drugim człowiekiem*².

Autorka twórczo wprowadza w nas w ten wyimaginowany do bólu „plastikowy” świat. Podobnie jak wcześniej robił to Andy Worhol, podnosi przedmiot (jakim jest w tym konkretnym wypadku atrapa smartfonu) do rangi twórczego artefaktu, określając plastikową ramkę, klasyczną ramą i wypełniając ją treścią, która nawiązuje do tytułowego stada. Doktorantka, w przeciwieństwie do social mediów, nie upiększa idei, lecz stara się ukazać hipokryzję tego cyfrowego habitatu. Łącząc za pomocą klasycznie rozumianego graficznego języka plastycznego elementy ze skrajnych przestrzeni ideowych, których suma znaczeń, zbudowana z ikon i przekazu plastycznego staje się historią, w mniej lub bardziej oczywisty sposób pozostawiającą po sobie swój jakże niebinarny ślad. Klasyczna wizualizacja zostaje jednocześnie zaburzona i zubożona przez internetowe „hasztagi” narzucające jednorodną formę i sposób interpretacji. W swoich pracach Autorka zabiera nas do osobistego, jakże monogenicznego pod względem plastycznym świata, opisując go za pomocą tytułów prac. Tytuły nie tyle odzierają poszczególne grafiki z tajemnicy, co raczej pozycjonują je, pełniąc rolę specyficznego algorytmu wykorzystywanego przez social media. Doktorantka za ich pomocą sortuje odczucia odbiorcy i narzuca ich interpretację, wymuszając na nim pewną „nadinterpretację” intelektualną. Stawiając pytanie: Czy to co widzimy jest tym, co chce nam Autorka powiedzieć, czy to my sami tworzymy wyidealizowany subiektywny obraz formy plastycznej, ponieważ widzimy ją w taki, a nie inny sposób? Dzięki czemu poszczególne prace stają się unikalnym komentarzem odautorskim.

Artystka opowiada za pomocą swoich prac o świecie, który nagina prawdę i rzeczywistość do swoich potrzeb, niejako generując sztuczną podstawę - sztucznej inteligencji. Tworzy sytuację, w której pojęcie cyfryzacji odgrywa rolę artefaktu ideowo-przestrzennego, ograniczonego przez plastikową atrapę smartfonu. Gdzie obraz graficzny odgrywa rolę iluzyjnej historii zapisanej między bitami cyfrowych informacji.

Frąckowiak nie interpretuje poszczególnych prac, przedstawia obserwatorowi gotowy zestaw, pozostawiając możliwość swobodnej interpretacji. Choć niewątpliwie kontekst miejsca i informacja graficzna są dla odczytania tego dzieła ważne. Między innymi dlatego, że pomiędzy poszczególnymi formami plastycznymi dochodzi do pewnej synergii, powodującej, że stają się one substytutem skróconego komunikatu wizualnego przekształcającego się w formę swoistego konstruktów.

¹ Marta Frąckowiak, *SOCIAL MEDIA – ŻYCIE W STADZIE*, s. 37.

² Tamże, s. 37.

Czytelna „zwierzęcość” formy plastycznej, powoduje, że widz szuka najprostszyc skojarzeń i dosłowności znaczeniowej. Dopiero po chwili, odbiorca zaczyna reinterpretować sens przekazu stworzonego w oparciu o wnikliwe obserwacje Doktorantki i Jej osobiste doświadczenia zarówno na polu artystycznym, jak i wyobraźniowym. Gdzie główną rolę odgrywa analiza pojęcia social mediów, ich dwoistej natury, prawdy i kłamstwa w jednym. Sytuacji, w której nowa wartość uzyskiwana jest w oparciu o indywidualny odbiór kodów kulturowych wykształconych w przestrzeni cyfrowej. Figury zwierzęce stają się alegorią, która pozwala Doktorantce na nabranie dystansu do opisywanego zjawiska.

Zestaw doktorski uzupełniony jest o cykl 5 prac graficznych, wydrukowanych na płótnach o wymiarach 80x80 cm, który wyraźnie kontrastuje nie tylko ze względu na rozmiar z zasadniczym cyklem doktorskim, ale i formą plastyczną. Doktorantka wykorzystuje w nim najpopularniejszą formę reakcji graficznej stosowanej w social mediach w postaci „lajka”. Wprawdzie ilustracje nawiązują do tytułowego stada, jednakże Artystka czyni to w mniej dosłowny sposób niż jest to w przypadku ilustracji umieszczonych na „telefonach”. Wydruki przedstawiają wspomniany symbol w różnych konfiguracjach, z wykorzystaniem animalistycznych śladów dopowiedzeń. Jak pisze w swojej pracy Frąckowiak: *Tematem prac jest hejt, który (...) ma dwa oblicza: jako tragedia dla osoby, którą spotyka oraz jako afera/skandal przyciągający uwagę*³.

KONKLUZJA

Podsumowując. Należy podkreślić, że zarówno dzieła artystyczne, jak i portfolio oraz dorobek organizacyjny przedłożone do oceny zostały zaprezentowane w profesjonalnie przygotowanych publikacjach. Doktorantka dysponuje umiejętnościami, które z całą pewnością umożliwiają konstruowanie spójnego i oryginalnego przekazu artystycznego.

Biorąc pod uwagę przedstawioną pracę artystyczną stwierdzam, że stanowi ona oryginalne dokonanie artystyczne, a część teoretyczna i dokumentacja dorobku świadczą o uporządkowanej wiedzy i kompetencjach w reprezentowanej przez mgr Martę Frąckowiak dyscyplinie. Wspomniana dokumentacja dorobku, potwierdza gotowość do prowadzenia przez Doktorantkę samodzielnych zajęć dydaktycznych i naukowo-badawczych. Dokonania artystyczne i dorobek naukowy spełniają tym samym wymagania określone art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r., poz. 742). W związku z powyższym, wnioskuję o nadanie pani mgr Marcie Frąckowiak tytułu doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Marcin Danzeli

³ Marta Frąckowiak, *SOCIAL MEDIA – ŻYCIE W STADZIE*, s. 38.